

Pöytäkirja pidetty Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen toimikunnan kokouksessa helmi-kuun 3 päivänä 1944. Läsnä olivat professori Jutila, joka toimi puheenjohtajana, sekä professori Tudeer, tohtori Leppo ja tohtori Alho. Sihteerinä toimi allekirjoittanut.

1 §.

Professori Jutila avasi kokouksen luonnehtien Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen tehtäviä ja merkitystä.

2 §.

Toimikunnan sihteeriksi määrättiin maisteri Tamminen.

3 §.

Päätettiin, että toimikunnan puheenjohtajan, jäsenten ja sihteerin tehtävät katsotaan virkatehtäviksi, joista asianomaisille ei makseta erityistä palkkiota.

4 §

Tohtori Leppo, tohtori Alho sekä professori Tudeer tekivät selkoa tutkimuslaitoksessa parhaillaan suoritettavista tutkimus- ja selvitystöistä. Toimikunnalle esitettiin tohtori Lepon, tohtori Alhon, maisteri Tamminsen ja maisteri Junnilan tutkimussuunnitelmat, jotka ovat tämän pöytäkirjan liitteenä, minkä lisäksi selostettiin maisteri Törnqvistin ja maisteri Heikellin tutkimuksia.

5 §.

Päätettiin, että tutkimuslaitoksella on oleva etuoikeus laitoksessa suoritettujen tutkimustöiden julkaisemiseen omissa sarjoissaan. Toimikunta ratkaisee in casu, milloin nämä työt julkaistaan muissa sarjoissa.

6 §.

Päätettiin, että tutkimuslaitoksen julkaisusarjoissa voidaan painattaa myös laitoksen ulkopuolisten henkilöiden tilauksesta suorittamia tutkimuksia.

7 §.

Keskusteltiin tutkimuslaitoksen tehtäviin kuuluvista, keskuspankin toimintaan liittyvistä suhdanne- ym. tutkimuksista. Professori Jutila ilmoitti, että Suomen Pankin johtokunta ei toistaiseksi ole suunnitellut tällaisia tehtäviä laitoksen tutkimusoh-

jelmaan otettaviksi; kuitenkin on syytä seurata lähinnä sodanjäl-
keisten valuuttakysymysten käsittelyä eri maissa ja koota niitä
koskevaa aineistoa. Toimikunta piti todennäköisenä, että vastikään
perustettu, pääjohtaja Rangellin puheenjohtolla toimiva rahapo-
liittinen neuvottelukunta tulee antamaan tutkimuslaitokselle teh-
täviä.

Toimikunta katsoi, että koska Suomen sodanjälkeisen talous-
politiikan suunnittelun johto pääasiallisesti kuuluu kansantalou-
dellisen neuvottelukunnan työvaliokunnalle, Suomen Pankille ei
ole erityistä aihetta näihin suunnitelmiin puuttua.

8 §.

Keskusteltiin tutkimuslaitoksen A-sarjan julkaisusta № 3.
Katsottiin, että nykyisessä vaiheessa ei ole syytä tehdä päätök-
siä enempää puheena olevan julkaisun sisältöön kuin ilmestymis-
aikaan nähden. Päätettiin ottaa kysymys myöhemmin keuhällä uudel-
leen esille.

9 §.

Keskusteltiin alustavasti tutkimuslaitoksen toimisto- ja
kansliatyön organisatiosta ja mahdollisesta keskittämisestä. Toi-
mikunta päätti antaa tohtori Lepolle ja maisteri Bärlundille teh-
täväksi suunnitelmien laatimisen.

10 §.

Toimikunta päätti, että tutkimuslaitoksen johtaja toistai-
seksi määrää osastopäälliköiden tehtävistä, oikeuksista ja vel-
vollisuuksista.

Vakuudeksi:

Piika Iauainen

Suhdannotutkimusosaston nykyiset tieteelliset
työt.

Suhdannotutkimusosaston päällikkö Matti Leppo:

Nykyisen tutkimuksen aihe: Johdatus julkisen talouden teoriaan.

Tässä tutkimuksessa on pääpaino julkisten menojen teoriassa; samalla sen tarkoituksena olisi olla johdatuksena finanssiteorian peruskysymyksiin yleensä. Tutkimuksen jaan luultavasti seuraaviin osiin: 1) Julkisen talouden luonne, 2) julkiset menot, 3) julkiset tulot sekä 4) menojen ja tulojen välinen suhde. Tämän työn olen suunnitellut tieteelliseksi mutta samalla sellaiseksi, että siitä olisi hyötyä muillekin kuin suppeille akateemisille piireille. On mahdollista, että työ soveltuu parhaiten Kansantaloudellisen Yhdistyksen sarjaan Kansantaloudellisia Tutkimuksia sekä vastaavasti kustantajan markkinoitavaksi. Tutkimusta suoritan osaksi koti- osaksi virkatyönä. On mahdollista, että saan sen valmiiksi syksyyn 1944 mennessä. Tutkimuksesta on konseptiluontoisena valmiina nyt noin 30 folioliuskaa.

Osan yllä olevasta työstä olen ajatellut julkaista artikkelina, jonka saksankielelle käännettynä lähettäisin Weltwirtschaftliches Archiville. Tämän aikakauskirjan puolesta tarkastettiin B:2 julkaisumme saksannos, mistä syystä olemme sen toimitukselle kiitollisuudenvelassa.

Nuorempi tutkija Mikko Tamminen:

Suomen Pankin taloustieteellisen tutkimuslaitoksen julkaisujen B-sarjaan tarkoitettun tutkimuksen aiheena on Suomen kaupunkien asuntotuotanto itsenäisyysaikana. Tutkimus kohdistuu erityisesti ajanjaksoon 1923-1938. Se pyrkii lähinnä vastaamaan kysymykseen, mitkä eri demografiset ja taloudelliset tekijät ovat määränneet kaupunkien asuntorakennustoiminnan kehityksen ja mistä asuntotuotannolle ominaiset erityisen jyrkät vaihtelut ovat aiheutuneet. Tutkimuksessa pyritään selvittämään se osuus, joka Suomen talouselämän rakenteellisilla erikoispiirteillä, yleisillä suhdannevaihteluilla ja tilapäis-

luontoisilla tekijöillä on ollut kehityksen kulkuun. Myös vertaileva katsaus eräiden vastaavanlaisten ulkomaisten tutkimusten tuloksiin kuuluu suunnitelmaan.

Tutkimus on tarkoitettu käsittämään alun kolmatta sataa painosivua ja siitä on valmiina noin puolet. Mikäli olosuhteet tekevät mahdolliseksi pääasiallisesti omistautua kyseiselle työlle, tutkimus todennäköisesti valmistuisi painokuntoon 5-6 kuukaudessa.

Ylim. nuorempi tutkija Junnila:

B-sarjassa julkaistavaksi ajatellun tutkimuksen aiheena on omaisuusvero tuloveron täydentäjänä (ns. vakautetun tulon lisäverotuksen toteuttajana). Tutkimuksesta on tällä hetkellä luonnosmaisesti valmiina ehkä 80 painosivua, ja loppuosaan on aineisto suurin piirtein koottuna. Siinä tapauksessa, että voisi omistautua yksinomaan tälle työlle, tutkimus saattaisi puolessa vuodessa valmistua sellaiseen vaiheeseen, että sen painattamisesta voisi alkaa keskustella - luonnollisesti täytyy kuitenkin valmistua siihen, että tutkimukseen vielä tämän jälkeen olisi tehtävä ehkä hyvinkin huomattavia ja niin ollen runsaasti aikaa vieviä muutoksia.

Helsingissä, 29.2.1944.

Alus,

Työsuunnitelma.

Kuten hakemuksestani ilmenee, on tarkoitukseni laatia tutkimus Suomen uuden aikaisen teollisuuden synnystä ja kehityksestä vuosina 1870-1913. Jäsentely on alustavan suunnitelman mukaan seuraavanlainen:

- I. Suomen talouselämän rakenne ennen teollistumiskauden alkua.
 1. Maatalous sivuelinkeinoineen.
 2. Teollisuus ja käsityö.
 3. Kauppa. Kotimaankauppa ja ulkomaankauppa.
 4. Liikennelaitos, maantiet, vesistöt ja meriyhteydet. Rautateiden perustamiskausi.
 5. Aikaisempi väestökehitys ja väestöolot. Maaseutu ja kaupungit.
- II. Uudenaikaisen teollisuuden perustamiskausi vuosina 1870-1890.
 1. Sahateollisuuden voimakas läpimurto.
 2. Selluloosa- ja paperiteollisuudet syntyvät. Puuhiomot.
 3. Rauta- ja kutomateollisuus muuttuvat vientiteollisuuksista kotimarkkinateollisuuksiksi.
 4. Kotimarkkinateollisuus alkaa kehittyä käsityöstä ja pienteollisuudesta suurtuotannoksi.
- III. Tärkeimpien vientiteollisuuksien kehittymisen suurteollisuuksiksi ja kotimarkkinateollisuuden ripeä edistyminen vuosina 1890-1913.
 1. Sahateollisuuden voimakas nousu alkaa osoittaa heikkenemistä.
 2. Selluloosa- ja paperiteollisuudet saavuttavat johtavan aseman puunjalostusteollisuudessa.
 3. Kehitys kotimarkkinateollisuuden alalla.
- IV. Maamme teollisuuden kehityksen ulkonaiset edellytykset.
 1. Väestökehitys ja teollisuuden työvoimakysymys. Maaseutu ja kaupungit. Maatalous ja teollisuus. Siirtolaisuus.
 2. Maatalouden edistyminen. Maalaisväestön ostokyvyn lisääntyminen.
 3. Kotimaisten markkinain laajeneminen. Ulkomaiset markkinat: Venäjä ja läntiset markkinat. Ulkomaankauppa: vienti ja tuonti.
 4. Vallankumous liikenneoloissa. Rautatiet. Maa- ja vesitiet. Merentakaiset yhteydet ja talvilaivaliikenne. Höyryn voittokulku.
 5. Raha- ja luotto-olojen kehitys. Pankit teollisuuden rahoittajina.
 6. Teollisuuden raska-ainekysymys. Puunjalostusteollisuus ja puunkäyttö. Rauta- ja metalliteollisuus. Kutomateollisuus ja muu kotimarkkinateollisuus.

7. Teollisuuden käyttövoima. Höyryn valtakausi. Sähkö ja voimalaitokset.

8. Tekniikan kehitys. Uudet mullistavat keksinnöt.

V. Teollisuuden sisäinen kehitys.

1. Yrittäjämuodot. Osakeyhtiömuoto tulee vallitsevaksi.

2. Teollisuuden järjestäytyminen. Myynti- ja talouspoliittiset järjestöt. Työnantajaliitot.

3. Työntekijäin järjestäytyminen. Ammattiyhdistysliike. Poliittiset puolueet.

4. Työpalkat. Raha- ja realipalkan kehitys 1870-1913. Työaika. Palkkaliikkeet. Työnantajain sosiaalinen huoltotoiminta.

5. Teollisuuden sijainti. Kuljetuskysymys, voiman saanti, menekki-mahdollisuudet ja raaka-aineiden hankinta. Liikenneolojen vaikutus.

VI. Talouspolitiikka ja teollisuus vuosina 1870-1913.

1. Vanhan pakkojärjestelmän luhistuminen. Elinkeinovapaus ja uusi taloudellinen lainsäädäntö.

2. Suomen valtion noudattama teollisuuspolitiikka.

3. Suomen tulli- ja kauppasopimuspolitiikka.

4. Venäjän tullipolitiikka ja sen vaikutus teollisuuteemme.

Tarkoitukseni on koettaa saada selville ne tekijät, jotka ovat tänä ajanjaksona vaikuttaneet maamme teollisuuden kehitykseen. Tämä on käsitykseni mukaan suoritettava siten, että koetetaan osoittaa, miten teollisuus on vaikuttanut maamme taloudelliseen ja yhteiskunnalliseen kehitykseen ja toisaalta taas, miten muiden alojen kehitys on vaikuttanut teollisuuteen. Edelleen pitäisi osoittaa teollisuuden sisäinen kehitys ja teollisuuden kehityksen ulkonaiset edellytykset. Tällä tavalla on käsitykseni mukaan mahdollista saada kokonaiskäsitys teollisuutemme monipuolisesta ja merkityksellisestä kehittämisestä vaatimattomasta alusta mahtavaksi taloudelliseksi ja yhteiskunnalliseksi tekijäksi.

Teokseni ei tule olemaan selostava esitys, kuten taloushistoriallinen tutkimus meillä yleensä on ollut, vaan tilastomateriaalin systemaattiseen käyttöön perustuva analysoiva tutkimus, jossa aineiston teoreettisella käsittelyllä on huomattava sija.